

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 12 februari 1914 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion med förslag till ändrad lydelse av 6 kap. 4 § strafflagen.

Närvarande: herrar Pettersson i Södertälje, af Ekenstam, Söderbergh, Trana*, Gezelius, Stärner, greve Lagerbjelke*, Alexanderson, Johanson i Valared*, Jansson i Edsbäcken, Olsson i See, Pettersson i Bjälbo, Lindqvist i Stockholm, Holmdahl, Olson i Torsby* och Borg.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Uti en inom första kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, nr 26, har herr af *Ekenstam* hemställt, »att riksdagen ville för sin del besluta, att bestämmelsen i 6 kap. 4 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

»Komma make eller anhöriga i rätt upp- eller nedstigande led efter den som dödad blivit att genom hans frånfalle sakna nödigt underhåll, då kan dem, efter ty, med avseende såväl å den brottsliges tillgångar som andra omständigheter, skäligt prövas, tilläggas såsom skadestånd vad för dem eller någon av dem tarvas, till dess de sig eljest försörja kunna, och må det skadestånd efter omständigheterna sättas att utgå på en gång eller å särskilda tider.»

Till stöd för sitt yrkande har motionären anfört följande:

»Genom flera rättsfall har fastslagits, att bestämmelsen i 6 kap. 4 § Bihang till riksdagens protokoll 1914. 9 saml. 4 häft. (Nr 5.)

Motionen.

strafflagen om skadestånd ej har tillämpning å annan än make eller barn efter den som dödad blivit. Denna snäva begränsning har nog mer än en gång upprört rättsmedvetandet. En gammal mor, vars enda stöd den dödade varit, har ej fått något bidrag till sitt framtida underhåll, även om den, som orsakat eller vållat döden, är än så välbärgad. En ändring i lagen i den riktning, att anhöriga i rätt upp- och nedstigande led likställas med maka och barn, synes mig därför mycket rättvis och av omständigheterna påkallad.

Utan allt tvivel kommer den invändningen att göras mot genomförande av en sådan tanke, att det väl kan anses, att mången annan kan till den dödade hava stått i samma nära beroende som de personer, som ovan åsyftats. Men då hela vår strafflag till principer och detaljer kommer att undergå en nu under arbete varande revision, har jag icke ansett lämpligt att komma med några andra förslag än att skadeståndsrätten enligt 6 kap. 4 § strafflagen skall utsträckas till alla anförvanter i rätt upp- och nedstigande led, som stått i det nära beroende för sin existens av den dödade, som i paragrafen omförmäles.»

Utskottets
yttrande.

Förevarande motion innefattar förslag till sådan ändring av 6 kap. 4 § strafflagen, att den rätt till skadestånd, som enligt nuvarande lydelse av detta lagrum tillkommer maka och barn efter den, som blivit dödad, skulle utsträckas till dennes alla skyldemän i rätt upp- och nedstigande led.

Fråga om utvidgning av ifrågavarande rätt till skadestånd har tidigare varit föremål för riksdagens prövning, senast under nästlidet år. I anledning av en då inom andra kammaren väckt motion med förslag till den ändring av 6 kap. 4 § strafflagen, att rätten till skadestånd skulle gälla även den dödades föräldrar, anförde lagutskottet (utlåtande nr 11) bland annat följande:

»I allmänhet är i vår lagstiftning skadeståndsskyldigheten på grund av brott principiellt inskränkt till av brottet omedelbart härflytande skada. Sådan skada är den brottslige pliktig ersätta, vare sig brottet skett med uppsåt eller av vållande. I ett särskilt fall har emellertid skadeståndsplikten utsträckts även till medelbar skada, som genom brott tillskyndats tredje man. I 6 kap. 4 § strafflagen stadgas sålunda:

'Komma make eller barn efter den, som dödad blivit, att genom hans frånfalle sakna nödigt underhåll; då skall dem, efter ty, med avseende å såväl den brottsliges tillgångar, som andra omständigheter, skäligt prövas, tilläggas såsom skadestånd vad för maken eller barnen tarvas till dess de sig eljest försörja kunna; och må det skadestånd, efter omständigheterna, sättas att utgå på en gång eller å särskilda tider.'

Efter att hava erinrat om vissa å skilda tider framförda förslag till bestämmelser i förevarande hänseende yttrade utskottet vidare:

»I likhet med motionären anser utskottet de ifrågavarande bestämmelserna allt för snävt avfattade. De skäl, som föranlett lagstiftningen att tillerkänna maka och barn efter dödad person rätt att av brottslingen utbekomma skadeersättning, måste anses i lika hög grad gälla i fråga om andra personer, som för sin utkomst varit helt och hållet beroende av den dödade. Den rättvisa och billighet, som av lagkommittén åberopades såsom grund för skadeståndsrätt för dödad persons maka och barn, synes med samma fog påkalla dylik rätt för dennes övriga närmaste, vilka ägt att av honom komma i åtnjutande av försörjning.

Även om man, vid en utvidgning av ifrågavarande från de allmänna skadestandsreglerna givna undantagsbestämmelser, bör framgå med försiktighet, torde i allt fall en utsträckning av rätten till skadestånd till att, såsom motionären föreslagit, omfatta även föräldrar utan olägenhet kunna vidtagas.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra, att i den moderna utländska lagstiftningen ifrågavarande skadeståndsrätt i allmänhet givits en större utsträckning än hos oss. I några lagar såsom t. ex. tyska civillagen av år 1896 tillerkännes skadeståndsrätt åt envar, som gentemot den dödade ägt lagstadgad rätt till understöd, under det i andra lagar dylik rätt medges alla, som av denne i verkligheten åtnjutit försörjning. Bland lagar av sistnämnda slag må nämnas norska lagen av den 22 maj 1902, som i förevarande hänseende stadgar: »Er ved den forvoldte Død nogen berøvet sin Forsørger, bliver han på Forlangende hos den Erstatningspliktige att tillkjende en sådan Erstatning for det derved opståede Tab, som af Retten efter omstaendighederne findes billig.» Endast ett fåtal främmande lagar såsom Danmarks strafflag av år 1866 och Finlands av år 1889 inskränka skadeståndsrätten till den dödades maka och barn. I båda dessa länder hava emellertid röster höjts för skadeståndsrättens utsträckning i ovan angivna riktning.

Den i svensk rätt anförvanter åliggande försörjningsplikten har i 3 § i kungl. förordningen angående fattigvården i riket bestämts sålunda: »Envar, som är arbetsför, skall — — — — — försörja sig själv och sina minderåriga barn, så ock arbetsför man sin hustru; åliggande det i övrigt föräldrar och barn att i mån av behov, å ena, och förmåga, å andra sidan, varandra försörja.»

Därest, såsom nu ifrågasatts, skadeståndsrätten enligt 6 kap. 4 § strafflagen utvidgas att omfatta även föräldrar, skulle sålunda denna rätt komma att omfatta alla de fall, där försörjningsplikt inom familjen enligt lag föreligger.

Det bör beaktas, att en utvidgning av den i förevarande lagrum stadgade skadeståndsplikten har betydelse även med avseende på den särskilda skadeståndsplikt, som, vid sidan om de allmänna skadeståndsreglerna, finnes stadgad i en del särskilda lagar, såsom lag angående ansvarighet för skada i följd av järnvägsdrift den 12 mars 1886, lag innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar den 27 juni 1902 och lag om ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik den 8 juni 1906. Den genom dessa författningar bestämda skadeståndsplikten är nämligen till sin omfattning bestämd genom hänvisning till de allmänna skadeståndsreglerna i 6 kap. strafflagen. I detta förhållande torde emellertid, enligt utskottets mening, icke ligga något hinder mot den nu ifrågasatta utsträckningen. Ej heller synes något dylikt hinder böra möta däruti, att enligt lagen den 5 juli 1901, angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete — vilken lag är föremål för omarbetning inom den s. k. ålderdomsförsäkringskommittén — den arbetsgivare åliggande skyldigheten att vid inträffat olycksfall, som medfört döden, till den dödades efterlevande utgiva viss livränta inskränkts att omfatta allenast änka och minderåriga barn.»

Med stöd av vad sålunda anförts hemställde utskottet, »att riksdagen, i anledning av förevarande motion, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till sådan ändring av 6 kap. 4 § strafflagen, att den skadeståndsrätt, som i detta lagrum är medgiven maka och barn efter dödad person, måtte tillkomma jämväl den dödades föräldrar.»

Denna utskottets hemställan bifölls utan debatt av båda kamrarna, varefter riksdagens beslut i ämnet anmäldes hos Kungl. Maj:t genom skrivelse den 4 mars 1913. Enligt vad utskottet inhämtat, är frågan fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

I enlighet med lagutskottets hemställan har 1913 års riksdag alltså uttalat sig för en lagändring, varigenom skadeståndsrätten enligt 6 kap. 4 § strafflagen till sin omfattning skulle komma att sammanfalla med understödspikten inom familjen, sådan den för närvarande är bestämd inom vår rätt. Det nu föreliggande förslaget går emellertid längre; vid bifall till detsamma skulle denna skadeståndsrätt utsträckas ej oväsentligt utöver den sålunda angivna gränsen. Utskottet har dock icke funnit anledning att i frågan intaga annan ståndpunkt än nästföregående år. Såsom utskottet då erinrade, äger stadgandet i 6 kap. 4 § strafflagen betydelse jämväl i fråga om den skadeståndsskyldighet, varom vissa andra lagar innehålla särskilda bestämmelser. Då enligt sistberörda författningar skadeståndsskyldighet kan inträda även utan förutsättning av vållande hos den ersättningspliktige, skulle en lagändring i överensstämmelse med motionärens förslag erhålla ej obetydligt större räckvidd än av detta förslag omedelbart framgår. Emot den nu ifrågasatta utvidgningen av skadeståndsrätten kan ock, såsom motionären själv framhållit, riktas den anmärkningen, att ej heller därigenom skulle vinnas den större frihet vid utdömande av skadestånd oberoende av nu stadgade villkor om närmare förvantskap, som i enskilda fall kan finnas önskvärd. Av dessa skäl och då skadeståndsbestämmelserna i 6 kap. strafflagen i sammanhang med den allmänna strafflagsrevision, som nu förberedes, tilläventyrs komma att underkastas en mer eller mindre omfattande omarbetning, har utskottet ansett ändring av ifrågavarande lagrum för närvarande icke böra företagas i vidare mån än riksdagen redan hos Kungl. Maj:t begärt.

Med stöd av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 februari 1914.

På lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.
